

PREVERJANJE IZ EKONOMIJE

1. Kaj izraža bruto domači proizvod? 2 točki

Tržno vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, ki jih je gospodarstvo ustvarilo v enem letu.

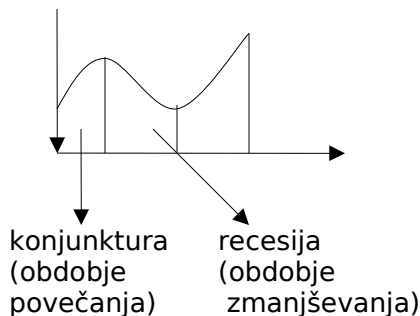
2. Kako primerjamo države med seboj po razvitosti? Kateri dve metodi za primerjanje med državami poznaš? 2 točki

Primerjamo jih tako, da računamo BDP na prebivalca.

Poznamo dve metodi:

BDP na prebivalca po deviznem tečaju
glede na kupno moč

3. Nariši in razloži gospodarski cikel. 2 točki

V konjunkturi je povpraševanje veliko, zato podjetja vlagajo v nove zmogljivosti. Število delovnih mest in proizvodnja se povečujeta.

V recesiji podjetja zmanjšujejo proizvodnjo in odpuščajo delavce. Dohodki se manjšajo, podjetja propadajo, negotova prihodnost. Podjetja raje varčujejo, kot trošijo.

4. Pojasni razliko med gospodarsko rastjo in razvojem: 3 točke

a) Kaj izraža stopnja rasti in bruto domačega proizvoda?

Pokaže nam povečanje količine proizvodnje.

b) Kako jo merimo?

Z realno stopnjo rasti v % (brez inflacije).

c) Koliko znaša v Sloveniji?

5,6 %

d) Kako merimo gospodarski razvoj in kaj izraža?

Merimo ga z indeksom človekovega razvoja. Gospodarski razvoj prinaša večji BDP in boljše življenjske razmere.

5. Kako izračunamo produktivnost dela na ravni celotnega gospodarstva? Kolikšna je produktivnost dela v Sloveniji v primerjavi z državami EU-15. 2 točki

Produktivnost dela = BDP/zaposleni

V Sloveniji je produktivnost dela 3krat manjša, kot v državah EU.

6. Pojasni, zakaj smo prebivalci pomemben dejavnik rasti in razvoja gospodarstva?

Zaradi produktivnosti delovne sile. Kupna moč določa velikost domačega trga.

7. Kolikšna je stopnja naravne rasti v Sloveniji. Kako to vpliva na starostno strukturo prebivalstva in gospodarski razvoj? 2T

Stopnja naravne rasti v Sloveniji je $-0,5 ‰$. Prebivalstvo se stara. To gospodarski razvoj vpliva slabo, ker je vedno manj mladih, ki so najpomembnejši za gospodarski razvoj, saj so dinamični in podjetni.

8. Izračunaj stopnjo natalitete v državi, v kateri je bila stopnja naravne rasti $-0,6$ promil, stopnja mortalitete pa $9,2$ promile. 2 točki

stopnja natalitete - stopnja mortalitete = stopnja naravne rasti

stopnja naravne rasti = stopnja mortalitete - stopnja natalitete

stopnja naravne rasti = $9,2 - 0,6$

stopnja naravne rasti = $8,6 ‰$

9. Leta 1995 je bilo v Sloveniji 1.987.505 prebivalcev.

Rodilo se jih je 18.980, umrlo pa 18.968.

Istega leta se je preselilo v Slovenijo 5.879 prebivalcev, izselilo pa 3.372 prebivalcev.

Delovno aktivnega prebivalstva oz. zaposlenih je bilo 882.000 prebivalcev, nezaposlenih pa 70.000.

a) izračunaj stopnjo rodnosti in stopnjo naravne rasti ter pojasni odgovora. 2T
STOPNJA RODNOSTI: $\text{število rojenih}/\text{število prebivalcev} * 1000 = 18.980/1.987.505 * 1000 = 9,5 ‰$

Odg.: Leta 1995 se je v Sloveniji rodilo 9,5 prebivalcev na tisoč prebivalcev.

STOPNJA MORTALITETE: $\text{število umrlih}/\text{število prebivalcev} * 1000 =$

$18.968/1.987.505 * 1000 = 9,54 ‰$

STOPNJA NARAVNE RASTI: stopnja natalitete - stopnja mortalitete/število prebivalcev * 1000 = $9,55 - 9,54 * 1000 = 0,01 ‰$

Leta 95 je bilo v Sloveniji za 0,01 več rojenih, kot umrlih na tisoč prebivalcev.

b) Izračunaj stopnjo brezposelnosti

$\text{število brezposelnih}/\text{št. aktivnega prebivalstva} * 100 = \text{število brezposelnih}/\text{delovno aktivni} + \text{brezposelni} * 100 = 70.000/882.000 + 70.000 * 100 = 7,4 ‰$

10. Opiši izobrazbeno strukturo Slovenije in jo primerjaj z ostalimi državami EU. 2T
Četrtnina prebivalcev ima samo osnovno šolo ali pa še te ne. Pri terciarni izobrazbi pa zelo zaostajamo za najrazvitejšimi državami. Tri četrtine Slovencev je funkcionalno nepismenih.

brez izobrazbe in osnovna šola 33 %,

srednja šola 54 %,

višja in visoka 13 %

11. Leta 1996 je bila v določeni državi stopnja brezposelnosti 8,5 % in je bilo 365.500 brezposelnih oseb. Izračunaj število aktivnega prebivalstva. 2T

stopnja brezposelnosti = $\text{število brezposelnih}/\text{število aktivnega prebivalstva} * 100$

stopnja brezposelnosti * število aktivnega prebivalstva = število brezposelnih * 100

št. aktivnega prebivalstva = $\text{število brezposelnih} * 100 / \text{stopnja brezposelnih}$

št. aktivnega prebivalstva = $365.500 * 100 / 8,5$

št. aktivnega prebivalstva = $4.300.000$

12. Opredeli osebe z lastnimi dohodki. 1T

Osebe z lastnimi dohodki so neaktivno prebivalstvo, to so predvsem upokojenci.

13. Obkroži pravilne trditve: (možnih je več odgovorov) 2T

- a) aktivno prebivalstvo predstavljajo zaposleni in nezaposleni
- b) neaktivno prebivalstvo sestavljajo osebe z lastnimi dohodki in vzdrževane osebe
- c) neaktivno prebivalstvo sestavljajo osebe z lastnimi dohodki, vzdrževane osebe in nezaposleni
- d) aktivno prebivalstvo so delovno aktivne osebe

14. Opredeli aktivno prebivalstvo. 1T

Aktivno prebivalstvo so osebe, ki opravljajo poklic in za svoje delo prejemajo dohodke.

15. Opredeli anketno brezposelne osebe in navedi trenutno stopnjo anketne brezposelnosti. 2T

Anketno brezposelni so tisti, ki v tednu pred anketiranjem niso niti eno uro delali za plačilo, aktivno iščejo delo in so se pripravljene takoj zaposliti.

Stopnja trenutne anketne brezposelnosti je 6,4 %.

16. Pojasni strukturno nezaposlenost. 1T

Delavci z nizko izobrazbo, predvsem starejši, postajajo težko zaposljivi in dolgotrajno nezaposleni.

17. Opredeli vse tri vrste brezposelnosti. 3T

Registrirana brezposelnost - vsi, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje.

Dejanska (anketna) brezposelnost - so tisti, ki v tednu pred anketiranjem niso niti eno uro delali za plačilo, aktivno iščejo delo in so se pripravljene takoj zaposliti.

Prikrita brezposelnost - imajo delovno mesto in prejemajo dohodek, vendar je njihov delovni učinek enak nič. So presežek zaposlenih - če bi jih odpustili, bi ustvarili enak BDP.

18. Kaj je proizvedeno bogastvo? Kako ga delimo? 2T

Je tržna vrednost vseh dobrin, ki so jih ljudje proizvedli in še vedno obstajajo. Delimo ga na potrošno in proizvodno bogastvo.

19. Opredeli obnovitvene investicije. 1T

To so naložbe, s katerimi nadomestimo obrabljena sredstva - amortizacija.

20. Kako delimo bruto investicije? Katere investicije so pomembne za gospodarski razvoj. Opredeli jih. 2T

Bruto investicije so vse naložbe. Delimo jih na:

- obnovitvene investicije; to so naložbe s katerimi nadomestimo obrabljena sredstva - amortizacija)
- neto investicije; to so naložbe v nove zmogljivosti

Gospodarski razvoj zagotavljajo predvsem neto investicije. Zato morajo biti bruto investicije večje od amortizacije.

21. Pojasni razliko med varčevanjem in investiranjem. 1T

Varčevanje - več prihrankov, nižja obrestna mera → več investicij → nove in boljše proizvodne zmogljivosti, več delovnih mest → večji dohodki v prihodnosti: DOLGOROČNA GOSPODARSKA RAST

Investiranje (potrošnja) - večja prodaja in večji prihodki → večja proizvodnja in zaposlenost, večji sedanji dohodki in življenjski standard; proizvodne zmogljivosti gospodarstva se ne spreminjajo: KRATKOROČNA GOSPODARSKA RAST.

22. Pojasni kako varčevanje spodbuja dolgoročno gospodarsko rast. 2T

Varčevanje znižuje obrestne mere, to spodbuja investicije. Zato je proizvodnja večja, več je delovnih mest in zato večji dohodki in potrošnja v prihodnosti.

23. Opiši energetske vire v Sloveniji. Na katerih virih lahko temelji razvoj naše države?

Slovenija ima skromne in nekakovostne rezerve premoga, železove rude, nafte in zemeljskega plina. Stroški pridobivanja so veliki. Alternativne vire (sonce, veter) uporabljamo več kot v EU, a kljub temu malo. Neizrabljen obnovljiv energetski vir je voda. Slovenija je vodnata država, vendar je treba paziti, da ne bi z gradnjo hidroelektrarn prizadeli naravnega okolja.

24. Kateri naravni dejavniki so temelj razvoja Slovenije. 1T

Naravne lepote (turizem), geografska lega (razvoj transporta) in pestrost voda (bivanje, rekreacija, turizem).